

Słowo wstępne / Foreword

Najnowszy tom czasopisma „Logopedia” ukazuje się w przededniu ważnej rocznicy w historii Polskiego Towarzystwa Logopedycznego, niebawem – 19 czerwca 2019 roku – minie 60 lat od dnia, kiedy z inicjatywy Leona Kaczmarka powstała w Lublinie Komisja Logopedyczna skupiająca entuzjastów różnych specjalności zainteresowanych rozwojem logopedii. Od tego czasu polska logopedia rozwija się nieprzerwanie i wzbudza zainteresowanie coraz szerszego środowiska badaczy, czego wyrazem jest już 47. tom tego czasopisma, który właśnie oddajemy do rąk Czytelników. Opublikowane są w nim prace przygotowane przez Autorów reprezentujących różne środowiska naukowe, usytuowanych w różnych dyscyplinach naukowych i korzystających z rozmaitych podejść metodologicznych. Tematyka zawartych w nim opracowań odnosi się do szerokiego kręgu problemów badawczych i rozwiązań praktycznych określających perspektywy rozwoju logopedii w Polsce i na świecie.

W części pierwszej zamieszczono rozprawy, które dotyczą opisu językowych sprawności realizacyjnych w kontekście psychicznych i biologicznych uwarunkowań rozwoju i zaburzeń mowy (Urszula Mirecka, Emilia Kowal – *Realizacja fonemowo-sylabowej struktury wyrazów w mowie dzieci z niepełnosprawnością intelektualną*, Paulina Krzeszewska i Emilia Mikołajewska, *Stan badań nad współwystępowaniem przetrwałych odruchów pierwotnych oraz zaburzeń rozwoju mowy u dzieci*, Monika Łuszczuk – *Wpływ wybranych zaburzeń morfologiczno-czynnościowych w obszarze ustno-twarzowym na jakość artykulacji u dzieci w wieku 5–7 lat*, Karolina Grabowska, Jan Borys, Bożena Koszyła-Hojna, Bożena Antonowicz i Diana Moskal-Jasińska – *Ocena wymowy i sprawności narządów artykulacyjnych u pacjentów z wadą szkieletową twarzy klasy III przed zabiegiem i po zabiegu ortognatycznym*), Magdalena Kozłowska – *Rozwój językowy a rozwój psychomotoryczny dzieci z padaczką*), charakterystyki językowych wykładników rozpadu kompetencji i sprawności językowych w przypadku schorzeń neuropsychiatrycznych (Wojciech Lipski – *Zaburzenia konotacji jako wskaźnik rozpadu systemu językowego*, Aneta Domagała – *Jak pacjenci z chorobą Alzheimera opisują osoby, miejsca i sytuacje? Charakterystyka trudności w zakresie komuni-*

kacji językowej w umiarkowanej fazie otępienia), oceny możliwości i ograniczeń w funkcjonowaniu osób z zaburzeniami sensorycznymi lub psychomotorycznymi w środowisku społecznym (Ewa Niestorowicz, Magdalena Szubielska – *Wpływ deskrypcji dzieła sztuki na jego percepcję*), kształcenia dzieci z zaburzeniami rozwojowymi w systemie szkolnym (Aneta Domagała, Urszula Mirecka, Małgorzata Majcher – *Trudności w zakresie przebiegu czynności grafomotorycznych u dzieci z klas I oraz dzieci realizujących obowiązki rocznego przygotowania przedszkolnego*) oraz analizy neuropsychologicznych i neurolingwistycznych mechanizmów bilingwizmu (Tomasz Niestorowicz – *Wiedza eksplicytna i implicytna w nabywaniu kompetencji gramatycznej w procesie przyswajania języka drugiego*). Zestaw problemów podjętych we wszystkich tych rozprawach dowodzi, jak bardzo złożone są mechanizmy mowy i jak szerokiej perspektywy teoretycznej wymaga ich opis.

Druga część artykułów odnosi się do praktyki logopedycznej. Zamieszczone tu prace wyznaczają paradygmat wielospecjalistycznego postępowania diagnostyczno-terapeutycznego w przypadku różnych zaburzeń mowy (Urszula Jęczeń – *Metafory dziecięce inspiracją do zmiany myślenia o rozwoju poznawczym i terapii logopedycznej*, Andrzej Czernikiewicz i Tomasz Woźniak – *Jąkanie a fobia społeczna – główne zagadnienia terapii biologicznej fobii społecznej*, Zdzisław Marek Kurkowski – *Lateralizacja słuchowa – wybrane problemy diagnozy i terapii*, Anna Kruczyńska-Werner – *Centralne zaburzenia przetwarzania słuchowego – aktualne możliwości terapii dostępne w Polsce*, Marta Wysocka i Magdalena Kwaterkiewicz – *Program terapeutyczny usprawniający percepcję prozodii mowy*, Danuta Pluta-Wojciechowska i Barbara Sambor – *O popularnych, lecz dyskusyjnych ćwiczeniach języka w przypadku obwodowych zaburzeń artykulacji*, Piotr Misiowiec, Edyta Zomkowska, Natalia Jarmołowicz-Aniołkowska i Maria Hortis-Dzierzbicka – *Instrumentalne badanie FEES w ocenie zaburzeń połykania u chorych z naczyniopochodnym uszkodzeniem OUN – wady i zalety*, Mirosław Michalik – *Lingwistyczne podstawy terapii logopedycznej osób niemownych i niemówiących*, Łukasz Maj – *Teoretyczne podstawy systemu PECS (Picture Exchange Communication System)*, Monika Kaźmierczak – *Rodzaje i funkcje gestów fonicznych wykorzystywanych w postępowaniu logopedycznym*). Opracowania opublikowane w tej części tomu należy traktować jako propozycje metodyki postępowania logopedycznego, które są aplikacją najnowszych wyników badań nad rozwojem i zaburzeniami mowy w przebiegu różnych schorzeń, a także owocem technologicznego postępu, który otwiera nowe możliwości w diagnozowaniu i terapii osób z zaburzeniami mowy.

Kolejną część tomu stanowią studia przypadków. Zamieszczone tu opracowania (Jolanta Panasiuk – *Zespół psychoorganiczny wieku rozwojowego w diagnozie i terapii logopedycznej*, Kamila Bigos – *Sprawności interakcyjne dziecka ze sprzężonymi zaburzeniami rozwoju – autyzm i niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym*) pokazują nowe podejścia w logopedycznej

ocenie dzieci z niespecyficznymi objawami zaburzeń rozwojowych. W tych przypadkach obraz zaburzeń językowych i komunikacyjnych jest złożony, wynika bowiem z działania sprzężonych patomechanizmów, przez co trudno go przyporządkować do określonej jednostki nozologicznej wyróżnionej w obowiązujących klasyfikacjach medycznych i logopedycznych, które tworzą obowiązujący w praktyce klinicznej paradygmat diagnostyczny. Takie sytuacje skłaniają do poszukiwania nowych metodologii opisu zaburzeń i wypracowywania nowych, niestandardowych techniki diagnostyczno-terapeutycznych.

Osobne miejsce w tomie zajmują głosy uczonych, które dotyczą refleksji nad stanem polskiej logopedii i perspektywami jej rozwoju w najbliższych latach (Barbara Ostapiuk, Danuta Pluta-Wojciechowska, Stanisław Grabias, Tomasz Woźniak, *Dyskusja po dyskusji na konferencji w Chorzowie, czyli o niektórych problemach logopedii*) oraz wyniki badań nad stereotypem logopedy, który utrwalił się w świadomości przedstawicieli tego zawodu w Polsce (Zbigniew Tarkowski – *Wizerunek i samoocena logopedy*). Lektura tych tekstów nabiera dodatkowego znaczenia w nowej rzeczywistości, w jakiej znalazła się logopedia i logopedzi po ostatnio wprowadzonych reformach, które znacząco zmieniły rzeczywistość prawną w instytucjach resortu nauki i oświaty, które wymagają jasnego wyodrębnienia przedmiotu badań logopedycznych i określenia statusu zawodu logopedy.

Tom 47. „Logopedii” zamykają recenzje i omówienia autorskich i wieloautorskich monografii, które ukazały się ostatnio na rynku wydawniczym w Polsce i na świecie. Ich zakres tematyczny znacząco poszerza obowiązujący dotąd stan wiedzy nad mową, jej rozwojem i zaburzeniami, a także wyznacza perspektywy badawczych poszukiwań i terapeutycznych rozwiązań (Alina Maciejewska – *Analogia w języku i umyśle. Teoria „grup proporcjonalnych relacji” w badaniach nad kompetencją językową uczniów i studentów*, Danuta Pluta-Wojciechowska, *Dyslalia obwodowa. Diagnoza i terapia logopedyczna wybranych form zaburzeń*, Ewa Czaplewska (red.) – *Logopedia międzykulturowa*, Manon Spruit, *Gielkot. Jak zrozumieć osoby mówiące niewyraźnie. Podręcznik diagnostyki i terapii*, Doro- ta Szubstarska – *Słowa w akcji! Seria obrazków i plansz do wczesnego wspomagania rozwoju mowy*, Zbigniew Tarkowski, *A Systems Approach to the Psychosomatics of Stuttering*, Katarzyna Węsierska, Katarzyna Gawel (red.) *Zaburzenia płynności mówienia*).

Tekst, który zamyka tom (Zbigniew Tarkowski, *Cudze chwalicie, a swego nie znacie*), to ważny głos skierowany do środowiska polskich logopedów. Autor apeluje do tych, którzy podejmują badania nad zaburzeniami mowy, a także do tych, którzy poszukują rozwiązań metodycznych w praktyce logopedycznej, by swoje dokonania naukowe i rozwiązania diagnostyczno-terapeutyczne opierali na rzetelnym rozeznaniu w stanie aktualnych badań, nie pomijając przy tym uznanego dorobku polskiej logopedii.

Jolanta Panasiuk

